

Otwarte zasoby edukacyjne, korzyści, problemy, dobre praktyki

Ryszard Tadeusiewicz

Jan Kusiak

AGH

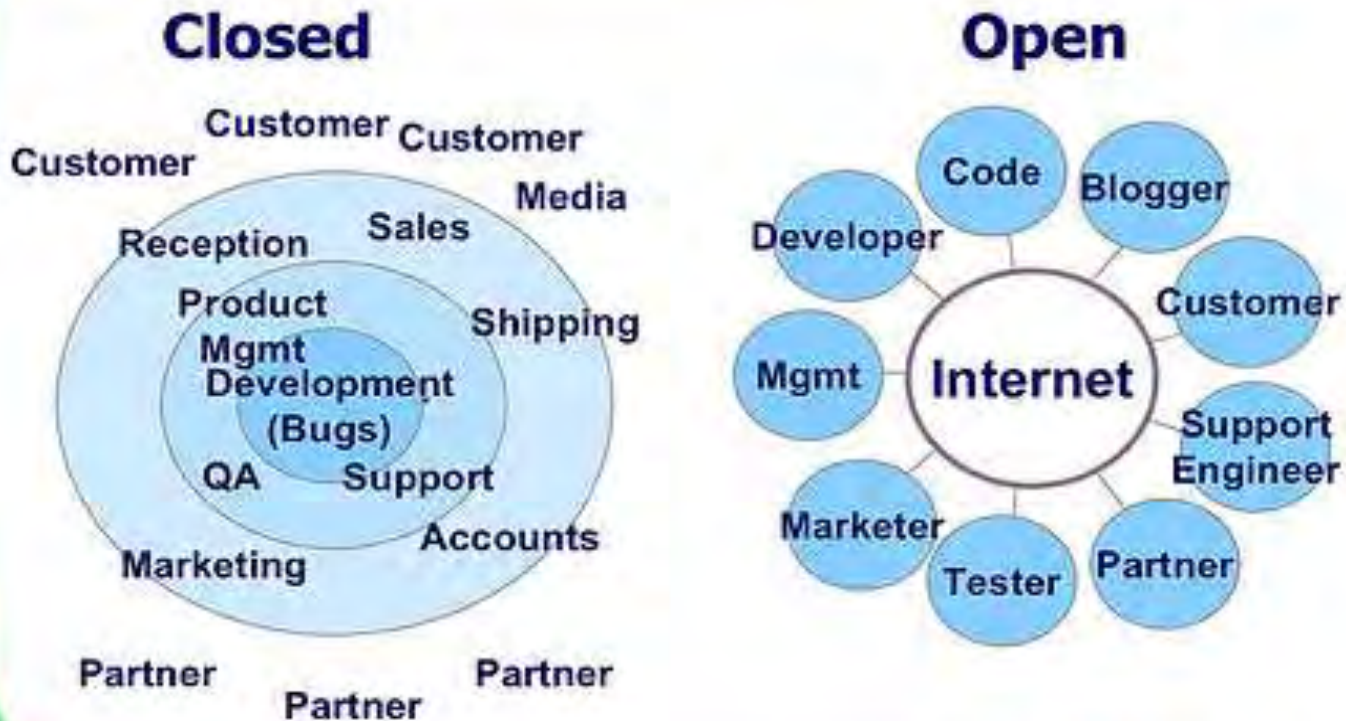
Zagadnienie „otwartości” początkowo
było związane z ruchem „otwartego
źródła” w dystrybucji oprogramowania

Idea oprogramowania otwartego i zamkniętego

Open source makes companies permeable

Support and engineering is front and center, not hidden behind sales/marketing

Systemy operacyjne (oraz inne elementy oprogramowania) są obecnie rozwijane na dwa konkurencyjne sposoby:

1. Jako oprogramowanie firmowe, wytwarzane przez profesjonalne firmy i sprzedawane (**drogo!**) użytkownikom nie mającym wpływu na jego kształt (*proprietary domain*)
2. Jako oprogramowanie tworzone przez samych użytkowników, wymieniane bezpłatnie i stale doskonalone przez inicjatywy oddolne (*open source*)

Pomiędzy zwolennikami
jednego i drugiego podejścia
toczy się od lat zażarta „wojna”

Dokonamy teraz krótkiego przeglądu
niektórych związanych
z nią zagadnień

Po stronie *proprietary domain* sytuacja
jest prosta:

Liderem jest Microsoft

Po stronie *open source* sytuacja jest
bardziej złożona

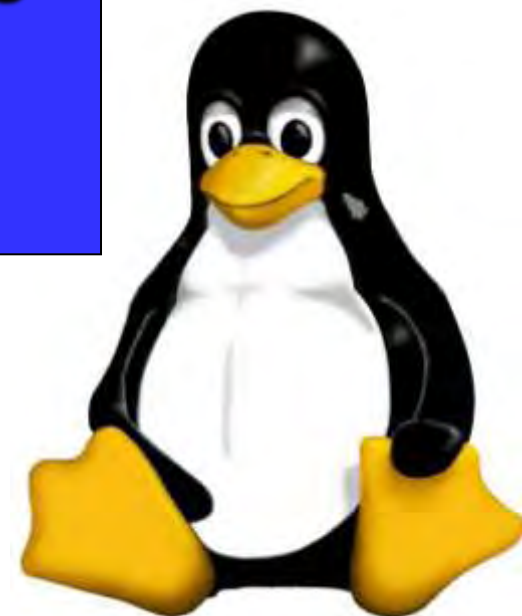
open source

**Świadczą o tym
liczne symbole
i zawołania
bojowe**

free
**SOFTWARE
FOUNDATION**

Główni ideolodzy *open source*:

Richard Stallman

Eric Raymond

Na czym polega idea *Open Source*?

**Ten produkt
jest firmowy
a jego
receptura
jest tajna!**

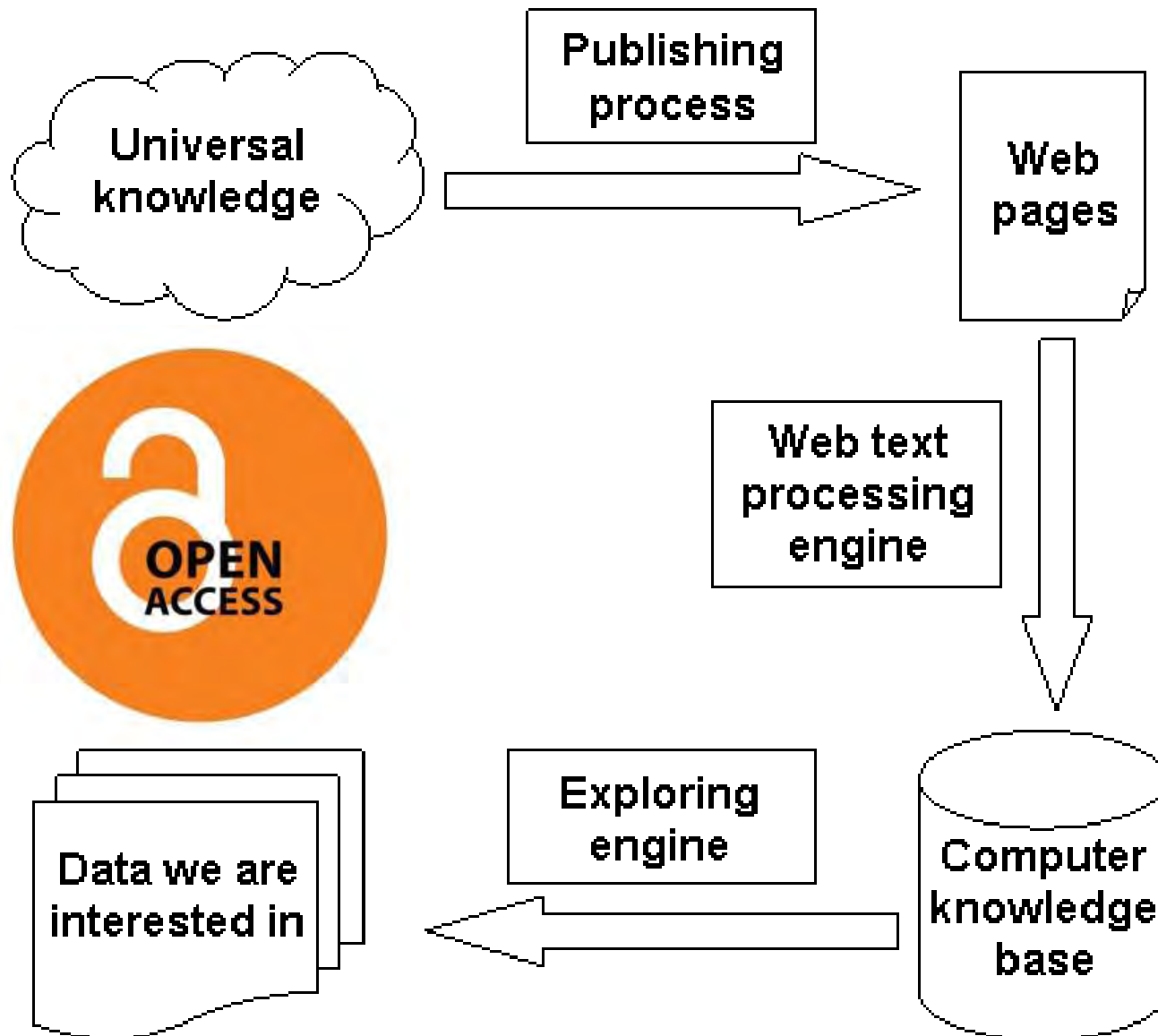
Ten produkt jest dziełem amatorów,
a jego receptura jest jawna.

Potem zaczęło funkcjonować hasło
„otwartych zasobów wiedzy”

Typowy schemat tworzenia i wykorzystywania otwartych zasobów wiedzy

Porównanie publikacji tradycyjnej i Open Access

Najbardziej znane zasoby dostępne na zasadzie Open Access to Wiki

Otwarte zasoby wiedzy na świecie

Najczęściej odwiedzanym dostawcą zasobów wiedzy dostępnych na zasadzie Open Access jest
MIT

Największym na świecie uniwersytetem online jest
Phoenix Univ. w USA (ok. 150 tys. studentów)

Najlepsze w inżynierii programy online oferuje
Georgia Tech.

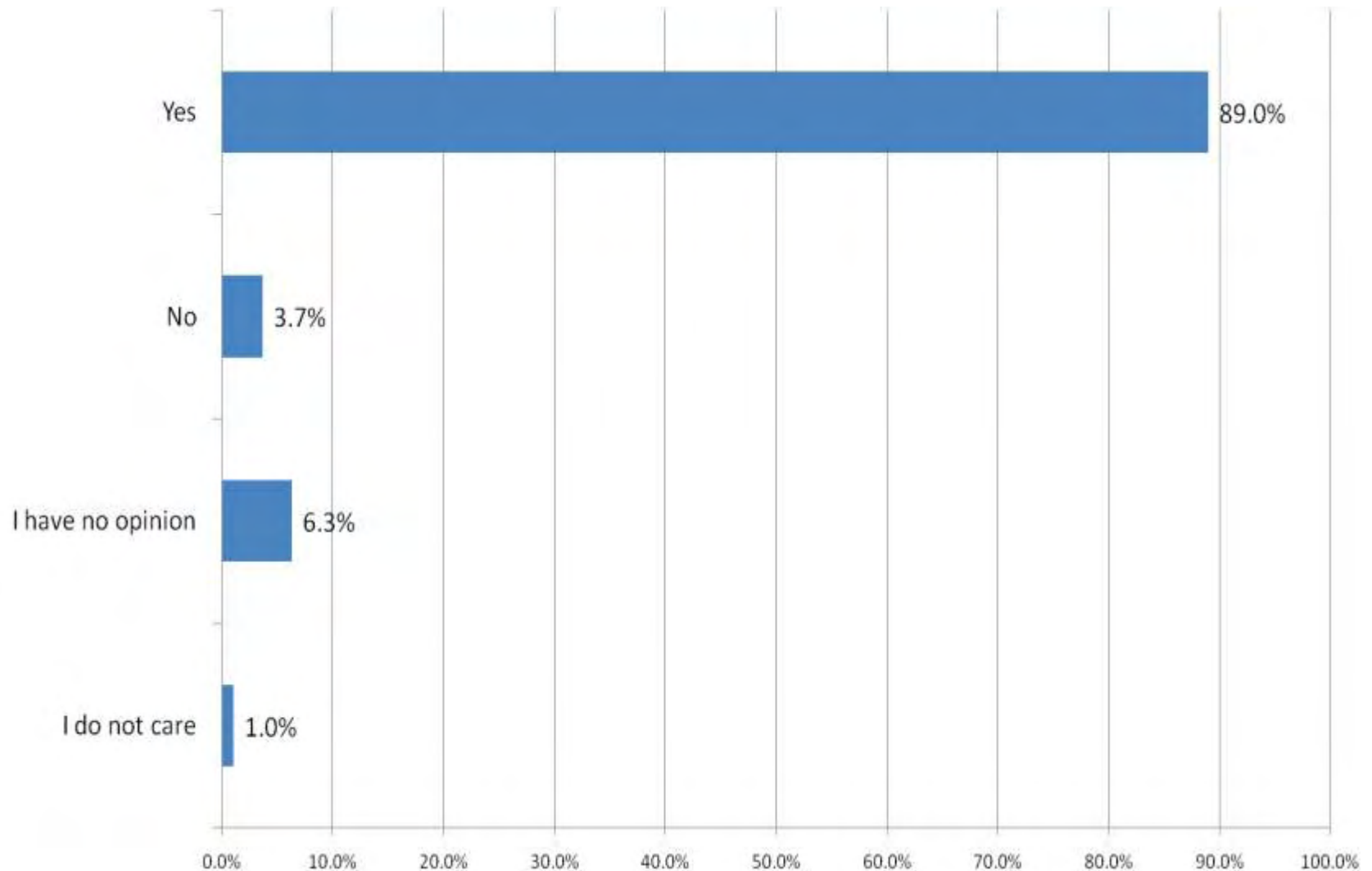

Otwarcie zasobów wiedzy jest ideą,
która budzi liczne **kontrowersje**.

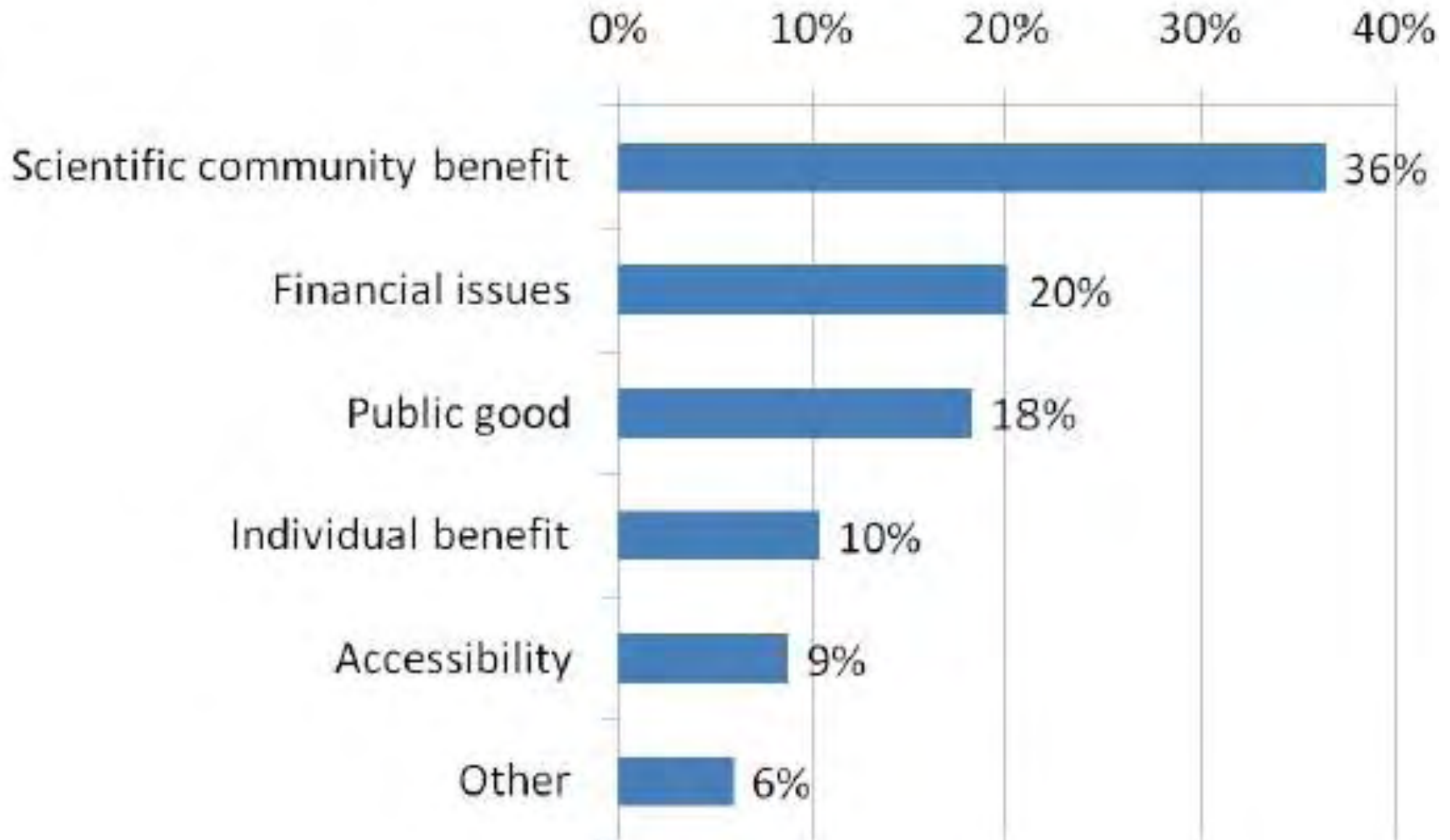
Zobaczmy argumenty zwolenników

(na podstawie Dallmeier-Tiessen S. i inni (łącznie 17 autorów):
Highlights from the SOAP project survey. What Scientists Think
about Open Access Publishing. January 20th, 2011,
<http://arxiv.org/ftp/arxiv/papers/1101/1101.5260.pdf>)

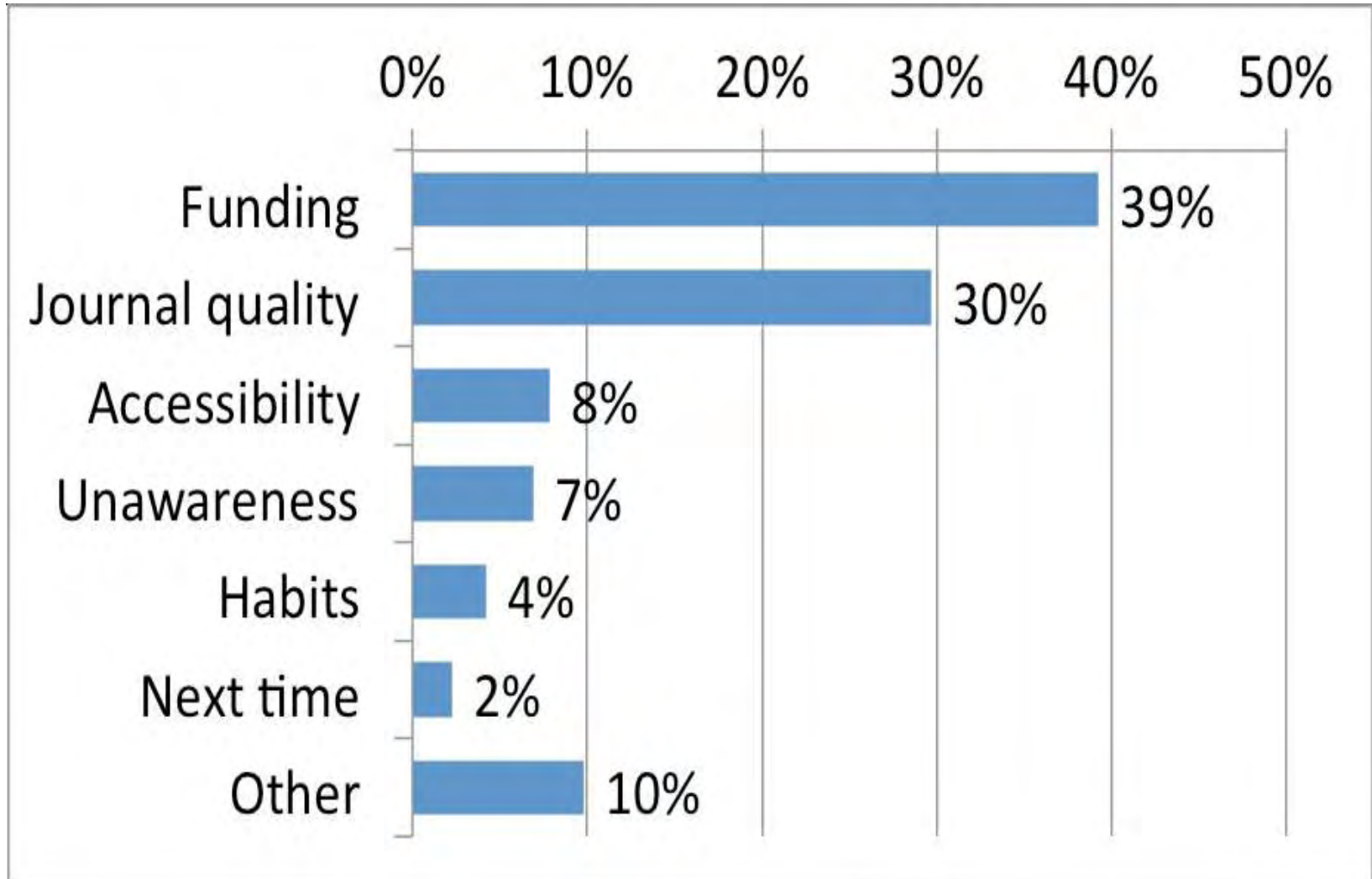
Rozkład odpowiedzi naukowców na pytanie, czy uprawiana przez nich dyscyplina naukowa odniesie korzyści z wprowadzenia Open Access

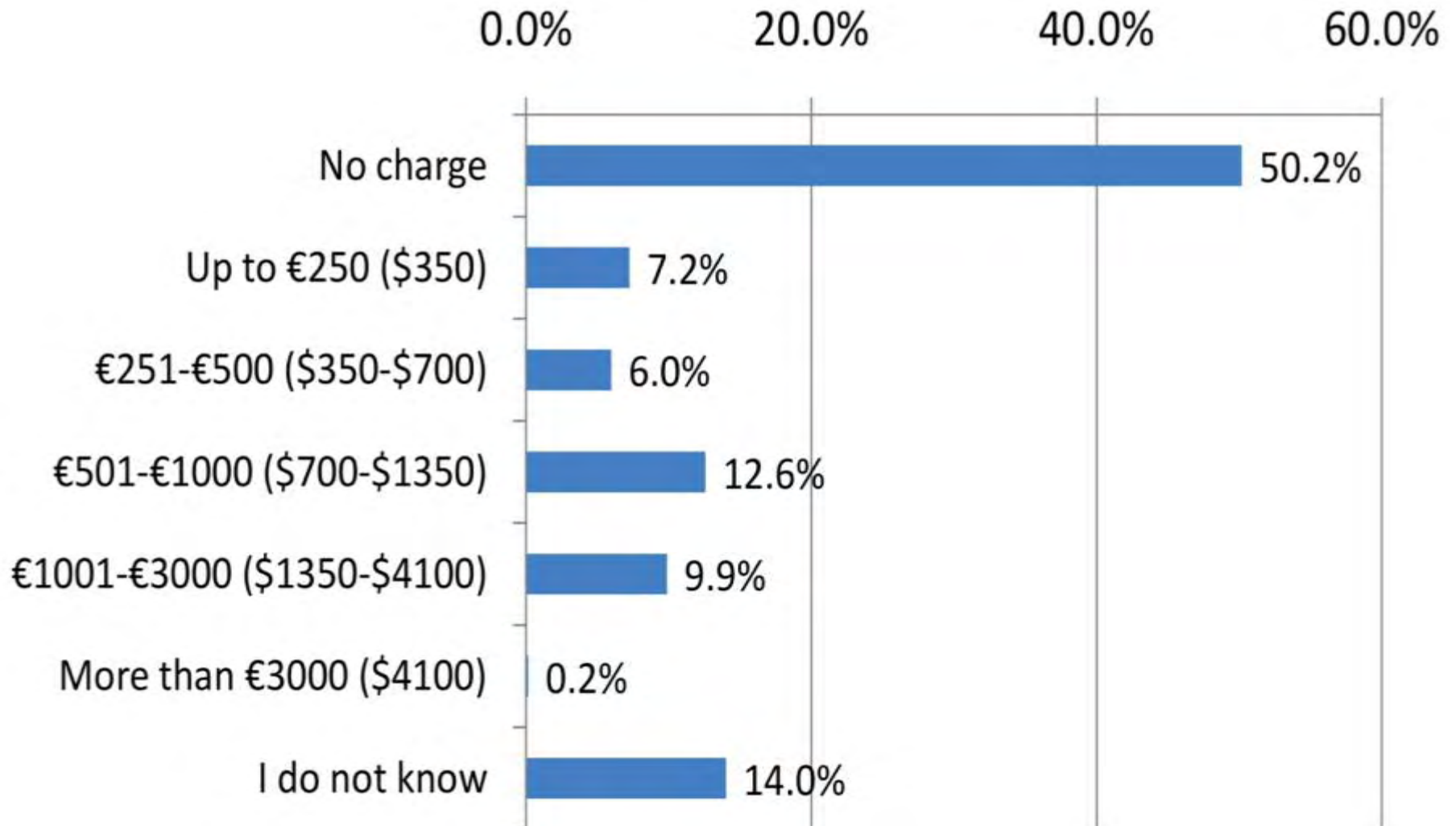
Wyniki ankiety SOAP określającej korzyści ze stosowania *Open Access*

Powody, dla których ankietowani badacze **nie korzystali** z możliwości publikacji w systemie Open Access

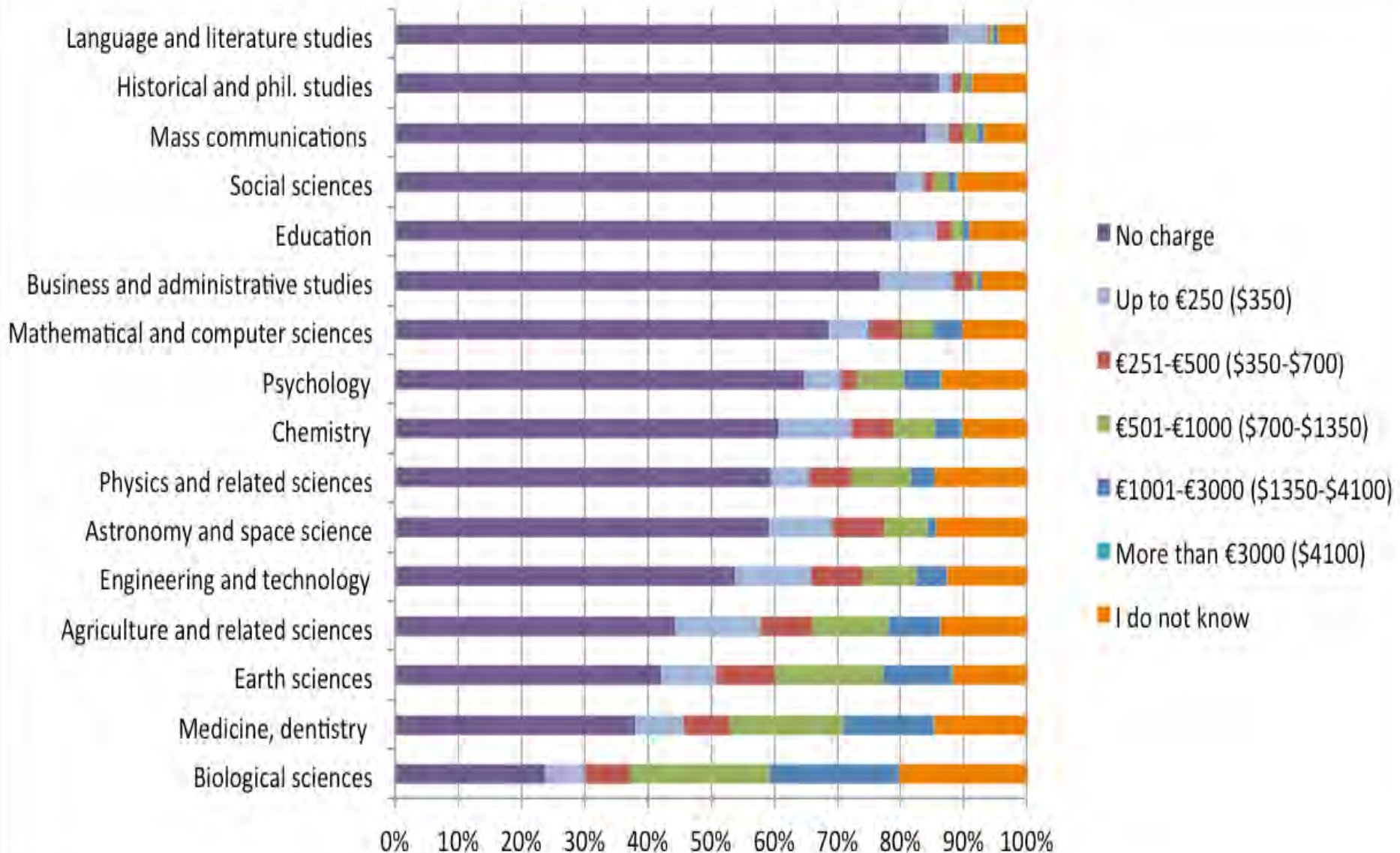

Wysokość opłat za publikację w systemie Open Access

Wielkość opłat wnoszonych przy publikacji w systemie Open Access w różnych dyscyplinach naukowych

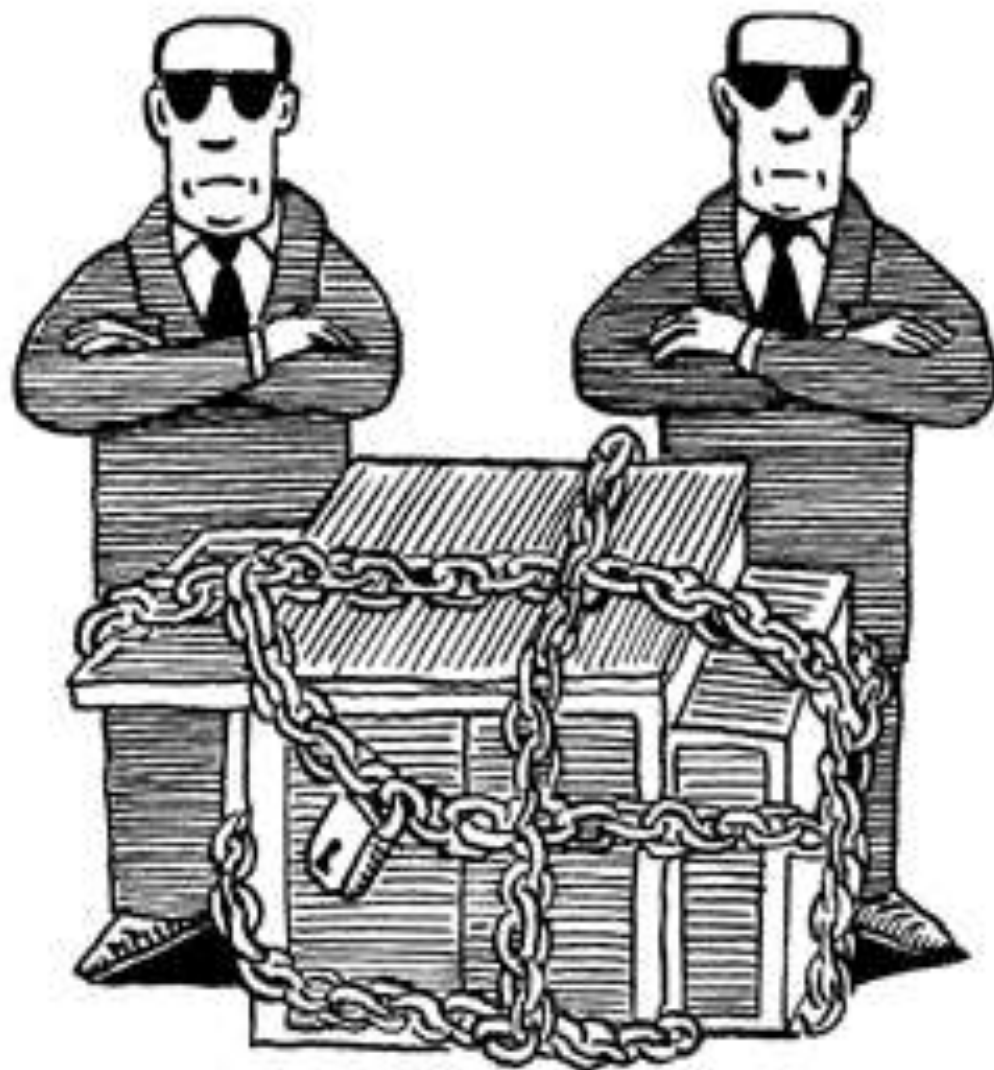
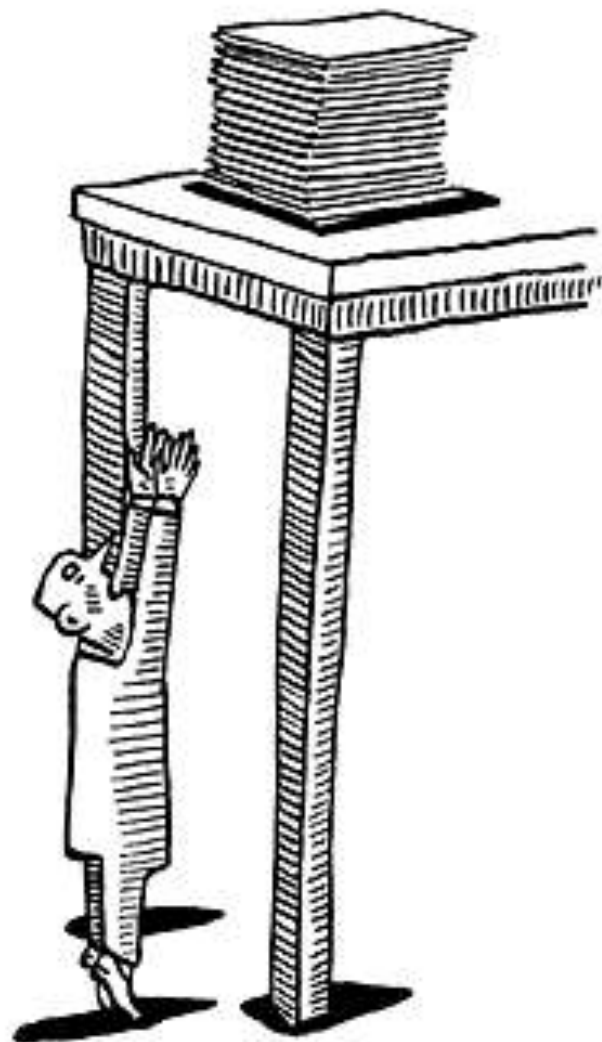

Spór pomiędzy zwolennikami
i przeciwnikami otwartego dostępu do
wiedzy prześledźmy na przykładzie
propagandowych rysunków
publikowanych przez obie strony.

Przesłania ideologiczne zwolenników

Jeszcze trochę propagandy

W odróżnieniu od tych paskudnych handlarzy wiedzą i „ogranicznicy” rzeczownicy *Open Access* przedstawiają siebie jako rycerzy dobrej sprawy

Zwolennicy idei
Open Access
przedstawiają ją
jako sposób na
uwolnienie
wyników badań
naukowych – i jest
w tym sporo racji

Rzeczywistość nie jest tak prosta
ani tak jednoznaczna

Teza prof. Cellarego (1):

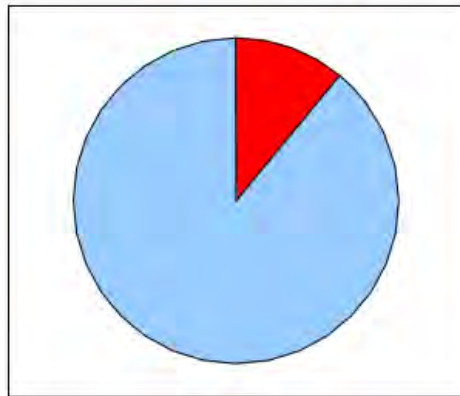

Zmiana pokoleniowa

Wykształcenie

Pokolenie rządzących

Osoby w wieku 45-60

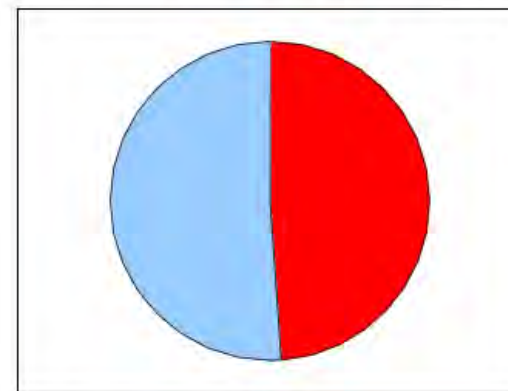

11%

ma wyższe wykształcenie

„Przyszłość narodu”

Osoby w wieku 19-24

49%

studiuje na uczelniach

Teza prof. Cellarego (2):

Ostrzeżenie

Taki model gospodarczy jest całkowicie nierealistyczny

Teza prof. Cellarego (3):

Niestabilność

- ⇒ Im **więcej wiedzy** damy społeczeństwu **za darmo**, tym **więcej będzie jej żądać** wykształcona połowa społeczeństwa
- ⇒ Zatem **tym większe** będą musiały być **obciążenia podatkowe** niewykształconej połowy społeczeństwa

**Dodatnie sprzężenie zwrotne
zawsze prowadzi do niestabilności**

Taki system musi upaść !

Teza prof. Cellarego (4):

Komunizm a „otwartyzm”

- ⇒ Swego czasu komuniści upaństwowili **własność materialną** i oddali ją we władanie nomenklaturze – oczywiście wyłącznie dla szczęścia ludzkości
- ⇒ Aktualnie „otwartyści” chcą upaństwowić **własność intelektualną** i oddać ją we władanie nowej nomenklaturze – oczywiście też wyłącznie dla szczęścia ludzkości

**Pomimo szlachetnych intencji
skutki będą równie opłakane –
– brak rozwoju, brak wolności,
władza nomenklatury**

Teza prof. Cellarego (5):

Dać czy zabrać?

**„Otwartyści” chcą dać za darmo
wiedzę całej ludzkości**

podczas gdy naprawdę:

**„Otwartyści” zabierają możliwość utrzymania
się ze świadczenia usług opartych na wiedzy
wszystkim spoza nowej nomenklatury**

Niniejszy referat nie ma być jeszcze
jednym głosem w tej toczonej
polemice.

W szczególności **nie będziemy** tu
polemizowali z opiniami
i argumentami przeciwników.

Argumenty przeciwników są
nie pozbawione racji.

Z niektórymi ich tezami
należy się **zgodzić**,
jeśli nie chce się utracić
rzeczowego charakteru
toczonej debaty.

Niemniej argumentom przeciwników
warto przeciwstawić
argumenty zwolenników,
i garść takich argumentów
ma właśnie dostarczyć niniejsza praca.

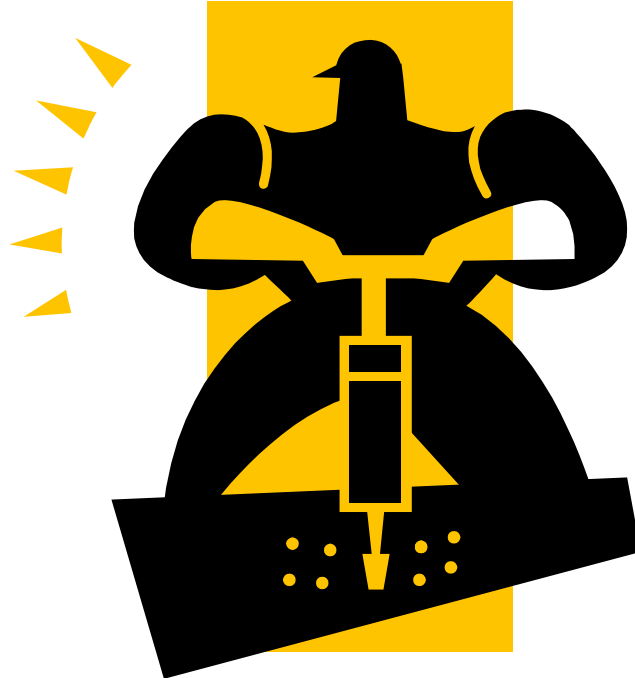
Pierwszy argument ma charakter ekonomiczny.

Jest on związany z faktem,
że obecnie na całym świecie
większość badań naukowych
prowadzona jest w instytucjach
utrzymywanych
z **finansów publicznych**.

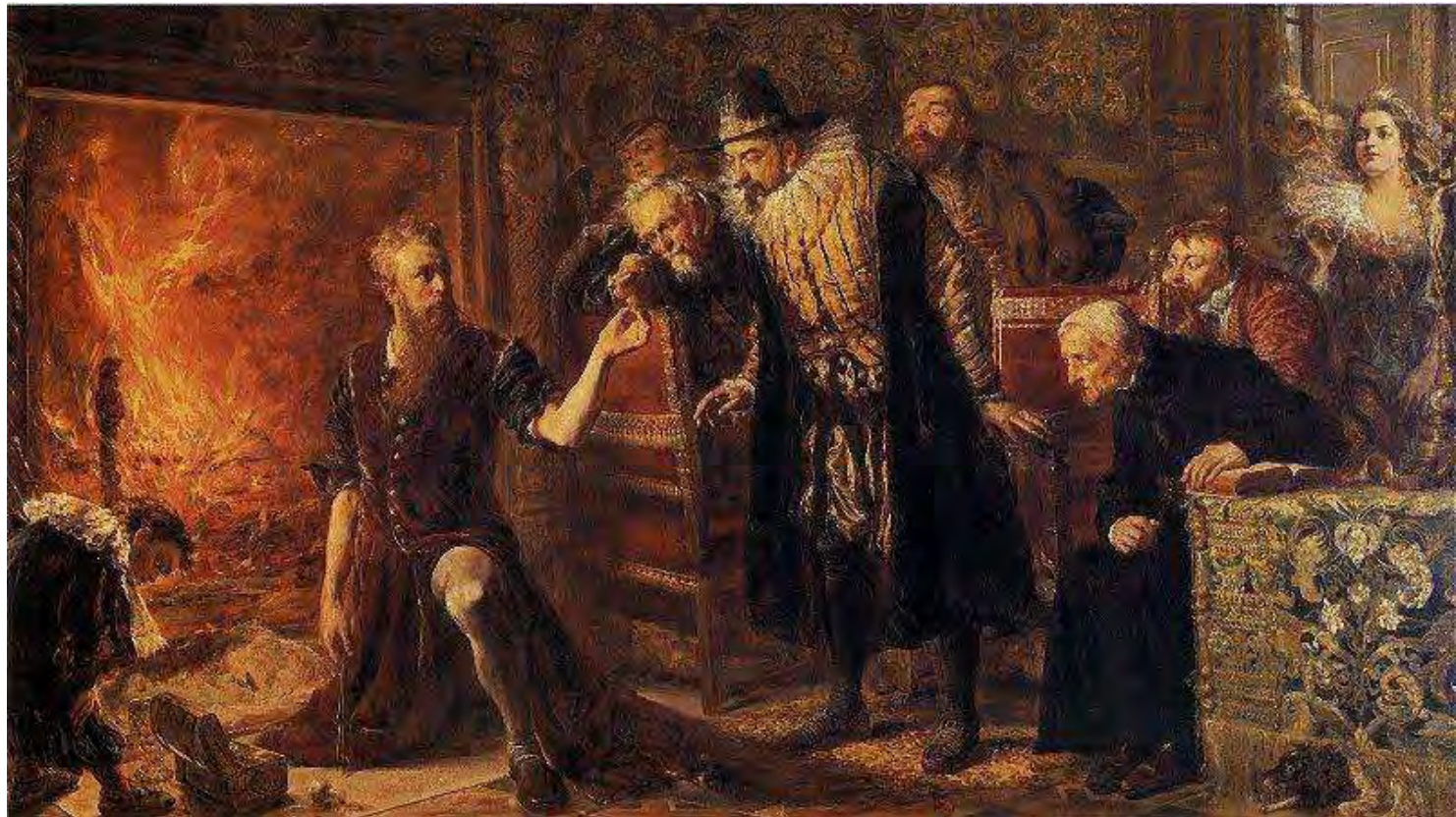
Zarówno aparat naukowy,
przy pomocy którego dokonano
odkrycia naukowego, jak i biurko przy
którym uczony opisał odkrycie
zakupiono za pieniądze podatników.

Z tego samego źródła płacona jest pensja naukowca i rachunek za prąd zużywany przez jego komputer.

Skoro tak, to płatnicy tych wszystkich rachunków **mają prawo** do wyników badań naukowych prowadzonych za ich pieniądze.

W dawnych czasach król utrzymujący nadwornego alchemika miał prawo do wyników jego odkryć

Odkrycia technologii wyrobu porcelany
wzbogaciło saski dwór królewski.

Jeśli sponsorem badań naukowych jest całe społeczeństwo płacące podatki to jedynym sposobem jest udostępnienie wyników badań do dyspozycji całego tego społeczeństwa.

Najdoskonalszym sposobem realizacji tego postulatu powszechnego dostępu jest właśnie tworzenie i udostępnianie **otwartych zasobów wiedzy.**

Można to podsumować
stwierdzeniem:

„Oni (społeczeństwo)
mają do tego prawo,
bo za to zapłacili”.

Wątek moralny, paralelny z wątkiem ekonomicznym jest następujący:

Na wyniki badań naukowych czyli
na zasoby wiedzy patrzeć trzeba
jako na czynnik dynamizujący
rozwój cywilizacji.

Zakładając, że rozwój cywilizacji jest dobrem, do którego dąży ludzkość, trzeba stwierdzić, że **otwarcie zasobów wiedzy** jest bardzo istotnym czynnikiem, który osiągnięcie tego dobra ułatwia.

Dobro społeczeństwa wymaga, żeby
każde odkrycie naukowe szeroko
przekładało się na poziom życia
jednostek i całych grup społecznych.

Odkrycie, do którego dostęp
zostaje ograniczony na skutek jego
reglamentowanej dystrybucji,
spełnia tę funkcję
napędu cywilizacyjnego rozwoju
w znacznie mniejszym stopniu

Ograniczony dostęp do wiedzy
należy postrzegać jako
hamulec rozwoju cywilizacji!

Z tego powodu można sformułować tezę,
że otwarcie zasobów wiedzy
jest czynnością **moralnie pozytywną**,
podczas gdy działanie przeciwne
można traktować jako moralnie złe.

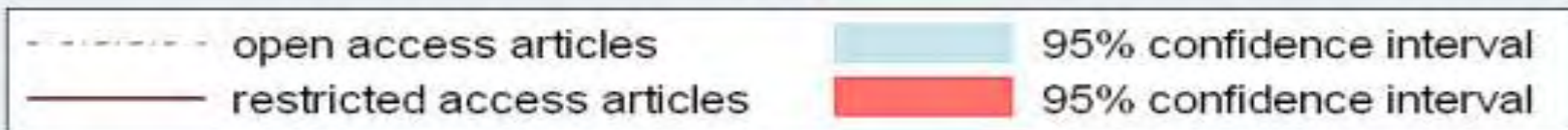
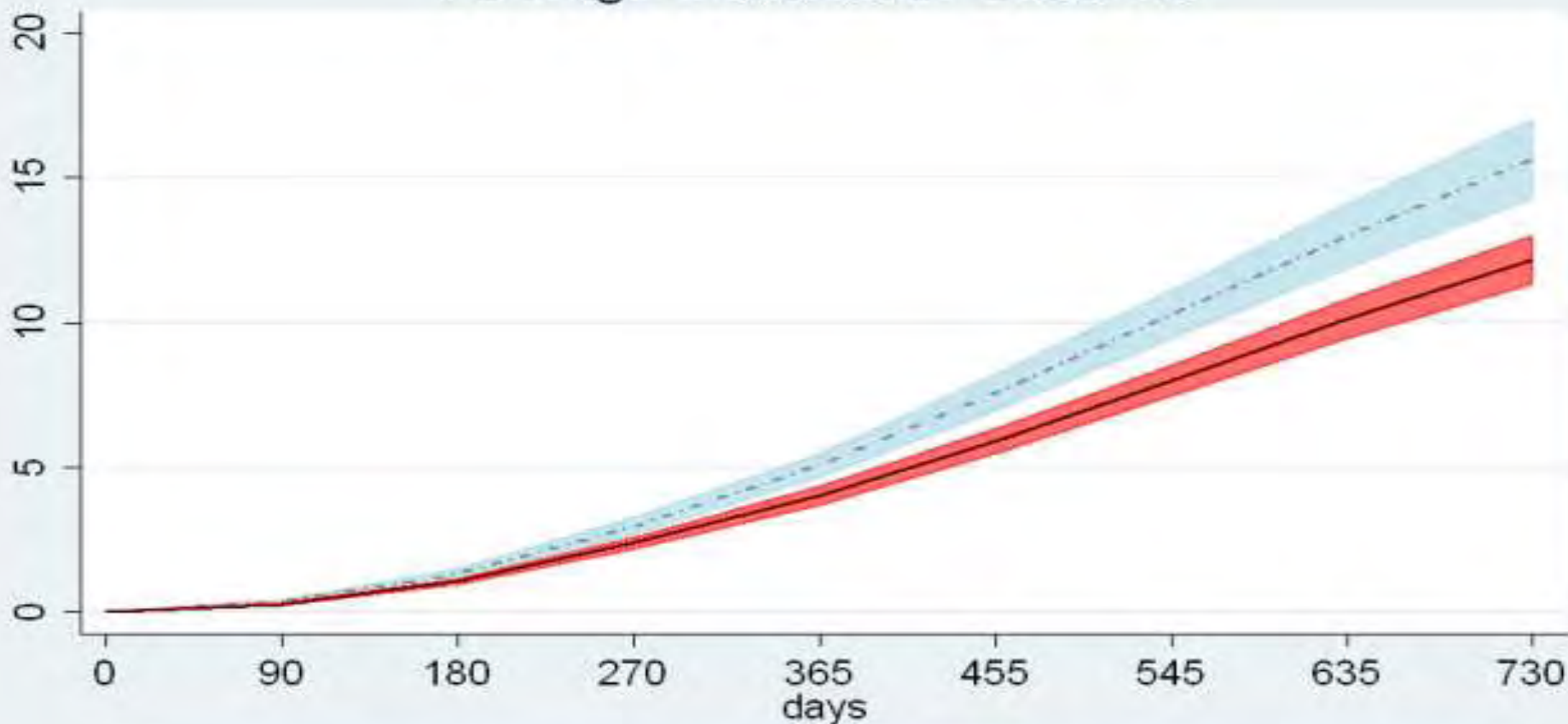

Za **upowszechnianiem**
dostępu do wiedzy
przemawia także взгляд
dotyczący
wewnętrznej **spójności** nauki
i **pewności** tez naukowych.

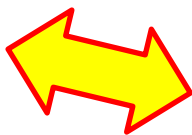
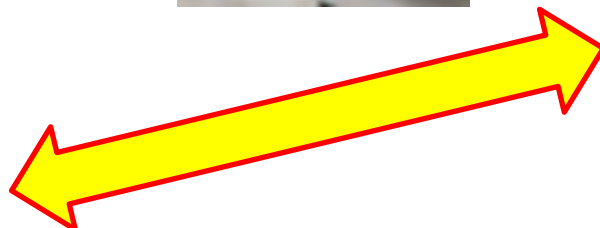
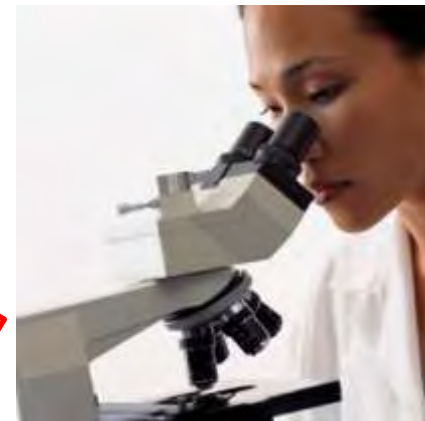
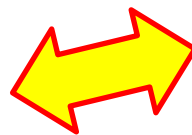
Wyniki badań naukowych dlatego
tak skutecznie wzbogacają
wiedzę ludzkości
przyczyniając się do
rozwoju cywilizacji, bo
stale poddawane są krytycznej ocenie
i dokładnej weryfikacji
w łonie samej nauki.

Rozpowszechnianie wyników badań naukowych w modelu Open Access sprzyja zwiększeniu ich cywilizacyjnego oddziaływania (poprzez cytaty)

Average Cumulative Citations

Opublikowany wynik pracy naukowej jest natychmiast sprawdzany w setkach laboratoriów

Fakt, że jeden badacz coś
zaobserwował, odkrył, przemyślał czy
opisał – nie ma tak naprawdę żadnej
wartości ani znaczenia, dopóki inni
badacze tego nie zweryfikują
i krytycznie nie ocenią.

To nakłada określone wymagania na obieg informacji w obrębie systemu, jaki stanowi światowa nauka.

Zagadnienie szczegółowe:

Otwarte

nauczanie

Serwis Open AGH

powstał w styczniu 2010 r. jako pierwsze w Polsce uczelniane repozytorium Otwartych Zasobów Edukacyjnych.

W chwili otwarcia w Open AGH
znajdowało się 70 kursów, których
przestudiowanie zajęłoby od 1000-
1500 godzin nauki.

Aktualnie repozytorium liczy około
100 materiałów.

Strona nagłówekowa serwisu

Otwarte zasoby edukacyjne
Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie

Start Dostępne zasoby

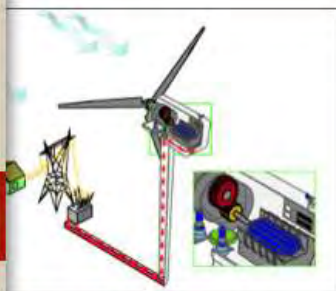
Szukaj

Repozytorium otwartych zasobów edukacyjnych

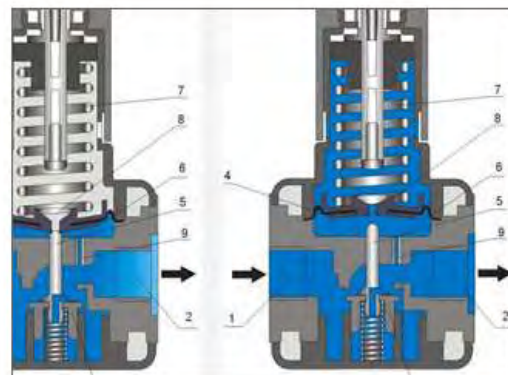
- 1** **Przeglądaj materiały** stworzone przez pracowników i studentów AGH.
- 2** Treści tutaj opublikowane dostępne są **za darmo**, jedynie na warunkach określonych w „**Zasadach licencjonowania**”.
- 3** Pamiętaj, że korzystanie z serwisu oznacza akceptację **regulaminu**.

polecamy

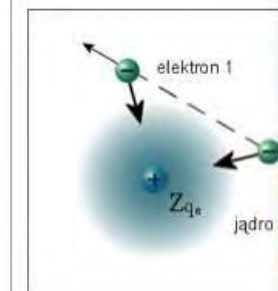
Wielkie źródła energii / Energia

Przeglądaj zasoby

Napęd i sterowanie hydrauliczne i pneumatyczne

Przeglądaj zasoby

Teoria pasmowa własności elektronowych ciał stałych

Przeglądaj zasoby

Licencja

Otwarte Zasoby Edukacyjne w portalu Open AGH są dostępne na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Na tych samych warunkach 3.0 Polska

Kontakt

Subskrybuj

Zostań fanem

Obserwuj

Ikony: Sylwia Besz

Dla Mediów

Press release

Są to zarówno całe kursy, podręczniki, ćwiczenia, skrypty uczelniane, jak i pojedyncze teksty, grafiki, symulacje, konspekty kursów, nagrania audio i wideo itp.

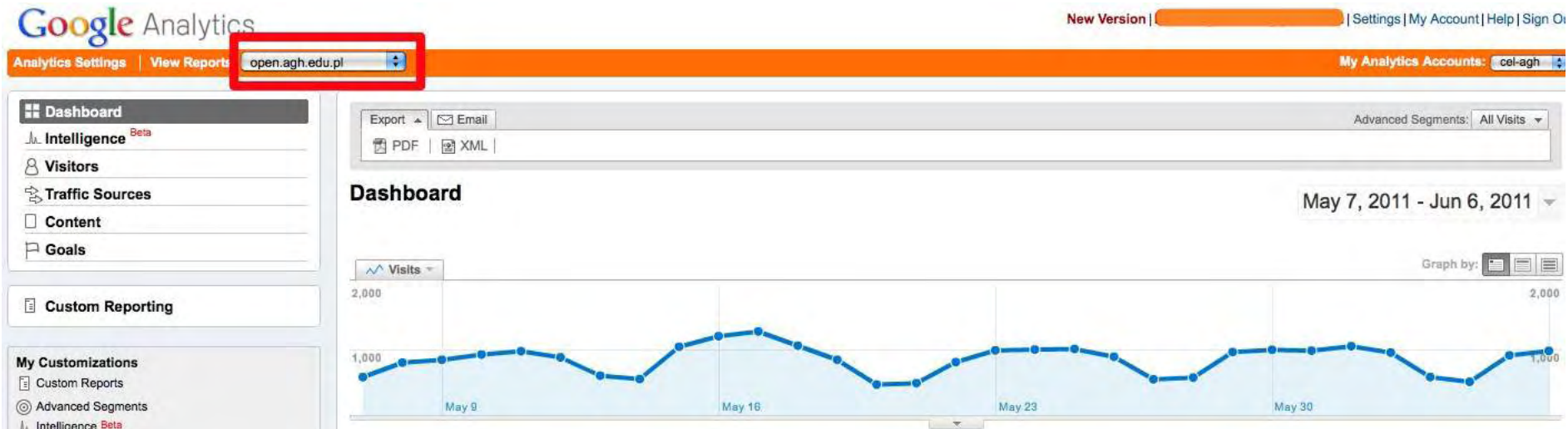
Przykładowa strona Open AGH

AGH jako jedyna do dzisiaj polska uczelnia, została członkiem *OpenCourseWare Consortium* - międzynarodowego konsorcjum uczelni wyższych, które dzielą się materiałami dydaktycznymi w otwarty sposób.

Do konsorcjum należą takie prestiżowe uczelnie
jak Massachusetts Institute of Technology
czy Yale University.

Statystyka korzystania z Open AGH

Codziennie, z materiałów Open AGH korzysta około 1000 osób

Przykładowy wykaz zasobów Open AGH

The screenshot displays the Open AGH website interface. At the top left is the logo for 'open AGH' in orange and red. To its right, the text reads 'Otwarte zasoby edukacyjne Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie'. Below the logo is a navigation bar with 'Start' and 'Dostępne zasoby' buttons, a search box with a 'Szukaj' button, and navigation icons. The main content area is titled 'OPEN-AGH ► FIZYKAPODR'. On the left, there is a sidebar with 'Kategorie kursów' and 'Tematyka' tabs. The 'Kategorie kursów' list includes: Automatyka i robotyka, Budownictwo, Chemia, Ekonomia i biznes, e-Learning, Elektronika i telekomunikacja, Fizyka, Geologia, Informatyka, Inżynieria materiałowa, Inżynieria środowiska, Języki obce, Matematyka, Mechanika i budowa maszyn, and Metalurgia. The 'Tematyka' section is currently selected and shows the title 'Fizyka' and a description: 'Podręcznik „Fizyka” to cykl wykładów z Fizyki, (w formacie PDF), które wykorzystuję (w różnym zakresie) w ramach kursów z Fizyki Ogólnej prowadzonych przeze mnie na różnych wydziałach AGH. Wykłady zostały pogrupowane w MODUŁY. Każdy moduł kończy się podsumowaniem, po którym znajdują się materiały dodatkowe, rozwiązania ćwiczeń oraz test kontrolny.' To the right of the description, the author is listed as 'Autor: Zbigniew Kałol'. Below the description is a list of modules, each with a red icon: 'Moduł I + spis treści', 'Moduł II', 'Moduł III', 'Moduł IV', 'Moduł V', 'Moduł VI', 'Moduł VII', 'Moduł VIII', 'Moduł IX', 'Moduł X', 'Moduł XI', 'Uzupełnienie', and 'Wszystkie moduły'.

open AGH Otwarte zasoby edukacyjne
Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie

Start Dostępne zasoby Szukaj

OPEN-AGH ► FIZYKAPODR

Kategorie kursów **Tematyka** Autor: Zbigniew Kałol

Automatyka i robotyka
Budownictwo
Chemia
Ekonomia i biznes
e-Learning
Elektronika i telekomunikacja
Fizyka
Geologia
Informatyka
Inżynieria materiałowa
Inżynieria środowiska
Języki obce
Matematyka
Mechanika i budowa maszyn
Metalurgia
Wszystkie kursy ...

Fizyka

Podręcznik „Fizyka” to cykl wykładów z Fizyki, (w formacie PDF), które wykorzystuję (w różnym zakresie) w ramach kursów z Fizyki Ogólnej prowadzonych przeze mnie na różnych wydziałach AGH. Wykłady zostały pogrupowane w MODUŁY. Każdy moduł kończy się podsumowaniem, po którym znajdują się materiały dodatkowe, rozwiązania ćwiczeń oraz test kontrolny.

1

- Moduł I + spis treści
- Moduł II
- Moduł III
- Moduł IV
- Moduł V
- Moduł VI
- Moduł VII
- Moduł VIII
- Moduł IX
- Moduł X
- Moduł XI
- Uzupełnienie
- Wszystkie moduły

Zasoby Open AGH są udostępnione na zasadach licencji *Creative Commons*:

- Uznanie autorstwa
- Użycie niekomercyjne
- Na tych samych warunkach

Open AGH wykorzystuje platformę Moodle, która od wielu już lat jest Uczelnianą Platformą e-Learningową.

Studenci chętnie wykorzystują
Open AGH.

A jak z wykładowcami?

Pod koniec 2010 r., po niespełna roku działania Open AGH, Centrum e-Learningu przeprowadziło ankietę na temat Otwartych Zasobów Edukacyjnych w AGH.

Do ankiety przystąpiło 460 osób.

Osób, które o tych inicjatywach **nie słyszały**, lub słyszały, ale nie miały z nimi bezpośredniej styczności, jest **65-70%**.

Jak widać idea otwartego kształcenia
nawet w tak awangardowej uczelni jak AGH
toruje sobie drogę z trudem!

Dziękuję

za uwagę